

მ წ ე მ ს ი

რ უ ი ც ი ა ლ უ რ ი გ ა ნ ე რ უ ი ლ ე ბ ა .

უწილესი სინოდის სახაზინო სამმართველოსაგან.

ბრეველის კრებულთა საყურადღებოდ და აღსასრულეზღად.

1 მაის ამა 1894 წ. თავდება უკანასკნელი ვადა, რომლის შემდეგ აღარ შეიძლება სმარება და გამოცვლა ძველი სახის სასელმწიფო ქაღალდის ფულებისა 50 მან., 25 მან., 10 მან., 5 მან., 3 მან. და 1 მანეთიანისა, რომელნიც გამოცემულნი არიან უმაღლესი უქაზის ძალით 13 თებერვლიდამ 1868 წ. და აგრეთვე 25 მანეთიანისა, რომელიც გამოცემულია უმაღლესი უქაზის ძალით 20 ოქტომბრიდამ 1880 წ.

რომ აღნიშნული სახის ქაღალდის ფულის თავის დროზე გამოუცვლელობით სარბალი არ მიეცეს მკვიდრთ და ეს ვადაც სომ ძალე თავდება, სასაზინო სამმართველო დასამატებლად უკვე გამოცემული ცირკულიარული მიწერილობის მისი ძალად აღმატებულების უ. სინოდის ობერ-პროკურორისა 15 იანვრიდამ 1893 წ., № 677, მისი ძალად აღმატებულების მონდობილებითვე მოვალეზადა სთვლის ხელახლად გაასხენოს ძრეველის კრებულთ, განსაკუთრებით სოფლელებისას, რომ

მათ ეოველ შემთხვევაში განუმარტონ სამრეველოთ, რომ 1 მაისამდე ამა წლისა გამოცვალონ ხსენებული უწინდელი სახის ქაღალდის ფულები ახალში ადგილობით ხსენებში, თორემ პირველი მაისიდამ აღარ შეიძლება ხსენებული ფულების არც გამოცვლა და აღარც სმარება კეპო პირთა შორის.

თბილისის სასულიერო სემინარიის სამარტველოსაგან.

უწმიდესის სინოდის 1894 წლის 31 იანვრის მე-457 №-რის ბრძანების თანახმად, ტფილისის სასულიერო სემინარიის მმართველობა აუწყებს სემინარიის მოსწავლეთ, — პირველად იმას, რომ, სემინარიაში 1893 წლის 1—4 დეკემბრის მომხდარ უწესობისა გამო, ეს სასწავლებელი დაკეტილი იქმნება შემდეგ 1894/5 სამოსწავლო წლის დასაწყისამდე; მეოთვდ, ქვემოხსენებულ მოსწავლეთ, რომელთაც უწესობაში არავითარი მონაწილეობა არ მიუღიათ, ნება ეძლევათ, თუ ჰსურთ, ამავე წელიწადს რუსეთის რომელისამე სემინარიის ჯეროვანს კლასში შევიდნენ (მხოლოდ ერთ-ერთი ძველი ენა კი უნდა იცოდნენ) და, თუ ეს მოისურვებს, ამათგან იმათ, რომელნიც გაჭირვებულნი არიან, ფულად შემწეობაც მიეცემათ სემინარიის მმართველობისაგან: მე-VI კლასისას — ეიორგობიანს დავითს, ეიონოვს გრიგოლს, ჯაოშვილს ეპოფანეს, ეფიმოვს სიმონს, ზუბკოვსკის დეონიდს, კასიმოვს სერგეის, კონოპლევს კონსტანტინეს, კრილოვსკის ტიმოთეს, ლაზარკევიჩს თეოდო-

რეს, ლუკიანოვს სერგოვს, პარადიევს ივანეს, პოლიტოვს კოსტანტინეს, ფირცხალავას ბესარიონს, სოკოლოვსკის იაკობს, თათარიშვილს კონდრატეს, ჩხვიციანს ვიფანეს, ებანოიძეს პარმენს. მე-V კლასისას: აკატინოვს დავითს, თოხაძეს გიორგის, ყაზბაშვილს ივანეს, ცინცაძეს კოზმას, სუხიაშვილს დავითს; მე-IV კლასისას: ანდრეევსკის ტიხონს, დათაძეს კოსტანტინეს, გლაგოლოვს ელადიმერს, ჩაგულაშვილს გერასიმეს, ოქროპირიძეს მათეს, სემიონოვს გიორგის, სატიროვს ნიკოლოზს, რობიტაშვილს კონსტანტინეს, დანოვსკის გიორგოს, პოლიტოვს ნიკოლოზს, სემიონოვს აბრამს, იურასოვს ლეონიდს; მე-III კლასისას: ლამბროვს ვასილს, იზბაშს ალექსანდრეს, იაბლონსკის ელადიმერს, ბერაძეს იათეოზს, ვასილიევის ნიკოლოზს, პოპოვს ალექსის; მე-II კლასისას: ობნსკენსკის პაველს, ზაქხეევს ლეონიდს, კუბალოვს გიორგის, მიხაილოვსკის ალექსის, ობრასცოვს კოსტანტინეს, კენდროვს-პოლიანსკის ვასილს, ლომიძე ალექსანდრეს, ვოსკრესენსკის გრიგოლს, სემიონოვს ვიქტორს, კასიმოვს კონსტანტინეს, ნაზაროვს პეტრეს, პარასკევაშვილს მიხეილს; I-ლ კლასისას: ორონინს სერგოვს, ანტონენკოვს ივანეს, კუბალოვს ივანეს, მახათაძეს გრიგოლს, სემიონოვს მიხეილს, რატანს ელადიმერს, რამიშვილს ყარამანს, ნახუცრისშვილს გრიგოლს, ალექსიუშინს დიმიტრის, ანდრეევსკის ივანეს, ბოგატეიევის ელადიმერს, ბრინჩინევის იონას, გლეზოვსკის თეოდორეს, ვამაქენკოვს სერგოვს, კასავესკის ანატოლს და პეტროპავლოვსკის ალექსანდრეს. მესამედ, მოსწავლენი, რომელთაც დიდი მონაწილეობა მიუღიათ უწყისობაში, სახელდობრ: მე-VI კლასისა—ალაძე ილარიონი, ახალშენიშვილი ივანე, გოგსაძე სპირიდონი, ლოსაბერიძე, დომენტი, მელაძე ბესარიონი, ფანჯაქიძე პორფირე, მკვდლიშვილი თომა, ტროპაიძე კაპიტონი, ცავარელი ელადიმირი, ცინცაძე იაკობი, დოლიძე ბესარიონი, ნადირაძე ანდრია, სოლოლაშვილი ალექსანდრე; მე-V კლასისა: არველაძე კირილე, ახმეტელაშვილი დავითი, ყიფშიძე პარმენი, ჩრევილიშვილი ნიკოლოზ, მხეიძე ნოე, ფანჯავეიძე იროდიონი, ხუნდაძე ლუკა, აღშიბაია ვასილი, ბოჭორიშვილი არტემი, დავითაშვილი პეტრე, ჯუღელი პროკოპი, ყანჩაველი მელიტონი, ქვლბაქიანი სიმონი, ლაშხაური ელადიმირი, მესხი ელადიმირი, აბხაიძე სამსონი, ოლდუბაძე კარაი, მუსხერიძე ალექსანდრე, ტროპაიძე ტარასი,

ხუციშვილი გიორგი, მუსხერიძე ბათლომე, ქალაგანიძე პეტრე, ჩახანიძე სოლომონი, ჩიკვაიძე ვასილი, ჩიმაკაძე გრიგოლი, შოშიაშვილი გიორგი, ჩიკვილაძე სიმონი; მე-IV კლასისა: აბესაძე აქესენტი, გაფრინდაშვილი ერმალოზი, გელეიშვილი გიორგი, კილაძე სამსონი, ყანჩაველი იოსები, ლევაგა ბენექლიძე, სულხანიშვილი ნიკოლოზი, ჩხაიძე დომენტი, აბესაძე ევლეთერი, არავიაშვილი ალექსანდრე, კაპანაძე იასონ, ლეთისავეარიშვილი სიმონი, მამინსიშვილი გიორგი, მარგანი ივანე, ომჩარენკო თეოდორე, ფანჩულიძე მიხეილი, ფანჩულაძე პანტელეიმონი, ხუციაძე კონსტანტინე, ჩელაძე სიმონი, თუთბერიძე გალაკტიონი, პასჩნიკოვი მიხეილი; მე-III კლასისა: კეცხოველი ელადიმირი: ჯუღელი სვეტიცხოველი. მაჭუვარიანი კონსტანტინე, კოსტავა ისიდორე, ფხაკაძე ექვთიმე, ნადირაშვილი ნიკოლოზი, კალატოზიშვილი ივანე, ბარათაშვილი ვიქტორი, გოვოხია ალექსი, მალალაშვილი ნიკოლოზი, ჩხენკელი აკაკი; მე-II კლასისა: ოქროპირიძე მოსე, ვნუქიძე ვიქტორი, ალექსანდროვი მიხეილი, ბერძული მიხეილი, დოგონაძე ალექსანდრე, ხახანაშვილი კონსტანტინე, ხუნდაძე გაბრიელი; I-ლ კლასისა: შველიძე თეოფანე, არსენიშვილი იერონიმე, ჩომახიძე იონა, ჭრელიშვილი ვასილი,—გამორისხულ იქმნენ სემიონარიდგან, ჩამოერთვით უფლები სწავლის გასაგრძობად სხვა სემინარიებში შესვლისა და აღეკრძალათ ქალაქ თბილისში ყოფნა. მეოთხედ; ყველა იმ მოსწავლეთ, რომელნიც მოხსერებულნი არ არიან ამ ნუსხაში, ნება აქეთ ფოსტით მ. რექტორის სახელობაზედ ამა წლის პირველ მაისამდე განსაკუთრებული თხოვნანი წარმოგზავნონ სემინარიაში შესვლის შესახებ. შემოახსენებულ გამორიცხულ მოსწავლეთა საბუთის ქალაქდები ამ მოკლე ხანში გაეგზავნებათ მ.მ. მალაღჩინებს კუთვნილებისამებრ დასარიგებლად და მასთან აუცილებელ მოვალეობად დაეკისრებათ, რომ საბუთის ქალაქდების მიცემის დროს გამოართვან სემინარიის მართველობიდან მათ მიერ გადატანილი დათხოვნის ბილეთები და მმართველობას გამოუგზავნონ.

მწყმესი

მე ვარ მწყმესი ავთილი: მწყმესმან კეთილმან სული თვისი დაქსდვის ცხოვართთვის. (იოან. 10—11).

ვაოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმეული. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).

მოველით ჩემდა ყოველნი მასურადნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 7

1883—1894

13 აპრილს.

შინაარსი: ოფიციალური ნაწილი. მრევლის მღვდელთა სავადღებულო აღსასრულებლად.—თბილისის სემინარიის სამმართველოსაგან.

საღატაკატურა განყოფილება: «კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა!—რა საშუალებით შეუძლია მასწავლებელს თვით განვითარება.—ცაგერიდამ.—ნეკროლოგი.—ლექსი.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—სასარგებლო ცოდნა, დარიგება მეფუტკრეობის დაწყებისათვის.—საეჭვო კითხვების განმარტება.—რედაქციის პასუხი.—განცხადებანი.

«კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა! ოსანა ძესა დავითისასა!...
ჯვარს აცვ. ჯვარს აცვ ეგვ!»

«კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა! ოსანა ძესა დავითისასა! ამ სიტყვებით დალა-
დებდა ხალხი, რომელიც მიუძღოდა კიცვზე მჯდო-
მარე იესო ქრისტეს მის უკანასკნელად იერუსალიმ-
ში შესვლის დროს. ლ. ზარეს მკვდრეთით აღდგინე-
ბის შემდეგ ხალხი გაცოცხლებული იყო იესო ქრისტეს
ამ უდიდესი სასწაულით და მის აღტაცებას და
სიხარულს, რომ ღმერთმან მოუვლინა მათ მაცხო-

ვარი, საზღვარი არა ჰქონდა. იესო ქრისტეს იერ-
უსალიმის ტაძრისკენ მოგზაურობის დროს აუარებელი
ხალხი მისდევდა უკან. ეს ხალხი დარწმუნებული
იყო, რომ იესო ქრისტე იყო აღთქმული მაცხოვარი
და ამიტომ დიდ პატივსა სცემდა მაცხოვარს. ღარიბნი
ხის ტოტებს უფენდნენ იესოს გზაზე, ხოლო მღი-
დარნი—სამოსლებს. ყველას ბაიას რტოები ეცურა
ხელში და დალადებდა «ოსანა ძესა დავითისასა!»
მართლაც, ვის გულს არ შესძრავდა მაცხოვრის
სწავლა-მოძღვრება, მისი სასწაულები და ცხოვრება?..

იესო ქრისტემ იერუსალიმის ტაძარში ნახა
ბევრი უწესოება. თვითონ ტაძარში ებრაელებს
გაემართათ თითქმის სავაჭრო ბაზარი. ფულე-

ბის დამხურდავებლებიც ტაძარში მოთავსებულყოყნენ და მტრელების და კრავების გამყიდველებიც. მღვდელ-მთავრები, რომელნიც ვალდებულნი იყვნენ ყურადღება მიექციათ ამ უწესოებისათვის. ხმას არავის სცემდნენ და ღვთის ტაძრის სავაჭრო სახლად გადაქცევა დიდ ცოდვად არ მიაჩნდათ. იესო ქრისტემ გამოყარა ყველა იგინი ტაძრიდან. შემოფოთებულნი ებრაელთა მღვდელ-მთავრანი გაჯავრდნენ და ამ დღიდან მოინდომეს იესო ქრისტეს ხელში ჩაგდება. როგორც კი ამისთანა აზრმა გაუყვლა მღვდელ-მთავრებს, მაშინვე გაჩნდა იუდა, მიიღო მღვდელ-მთავართაგან ოც-და-ათი ვეცხლი და დაჰპირდა მათ, რომ იგი მალე შეიპყრობს ქრისტეს და ჩააბარებს მათ. იუდა ეწა თავის სურვილს, მიყუდა მაცხოვარი მღვდელ-მთავრებს ოც-და-ათ ვეცხლად. მღვდელ-მთავრებმა იწყეს გასამართლება ქრისტესი, მაგრამ ბრალი ვერა უბოვეს რა. ებრაელების მღვდელ-მთავრებმა, მწიგნობრებმა და ფარისევლებმა გააზრახეს ხალხი, რომ რაც უნდა უთხრას მათ მოსამართლემ, მაინც მოითხოვონ იესო ქრისტეს ჯვარცმა. როდესაც პილატეს წინაშე წარსდგა აუარებელი ხალხი ებრაელების მღვდელ-მთავრებისა, მწიგნობრებს და ფარისევლებთან ერთად მან, პილატემ ჰკითხა ხალხს, თუ რა ცოდვა უქმნია კაცსა ამას? მაშინ ხალხმა აღიძალა ხმა და შესძახა: ჯვარ, ჯვარ, ჯვარს ჯვარს ეგე! ჰოი, საკვირველებე! თავის მაცხოვარზე, იმაზე, რომელიც მათ ბრძეპს თვალს უხელდა, სნეულთა ჰკურნავდა, ხელ და ფეხ გამხმრებს არჩენდა, მკვდრებს აღადგენდა და რომელსაც სამი დღის წინათ უბურდენ და მეფეთ გაპოცხადებას უბირებდნენ, დღეს ესევე ხალხი გაცოფებული ყვიროს: «ჯვარს აცენ! ჯვარს აცენ ეგე? სისხლი მაგისი ჩვენზედა და შვილთა ჩვენთაზედა!»

გასამტერებელია ამისთანა დაბრმავება ებრაელთა ხალხისა. ყოველივე ღონეს ხაზრობენ იგინი, რომ თავისი მშვიდი მოძღვარი, მქადაგებელი, სასწაულოთ მომქმედი, სნეულთა მკურნალი და მაცხოვარი ჯვარს აცენ. ექვსი დღის წინათ, რომელსაც

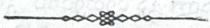
«ოსანნას» უღალადებდნენ, დღეს მის ჯვარცმას ითხოვენ!.. დიად, თუ კარგად გამოვიკვლევთ ებრაელების მაშინდელ მდგომარეობას, მათ ზნე ჩვეულებას და მათ გონებით მდგომარეობას, დიდი გასაკვირველი არ არის ამისთანა მათი საქციელი მაცხოვრის შესახებ. თორმეტ მორწმუნე მოციქულშიაც გამოერია ერთი გამცემელი, იუდა ისკარიოტელი. დიად, სამწუხარო სურათია ყოველივე ეს.

მაგრამ, ა, იმ დროს აქეთ, რაც მაცხოვარი ხორციელად მოვიდა ქვეყნად ხალხთა გამოსახნელად, სრულდება 1894 წელიწადი. გონებითი მდგომარეობა ხალხისა გასაოცრად წინ წავიდა. ქრისტეს სახარების სწავლამ მოვლო მთელი დედა მიწა.. საზოგადოდ ქრისტიანეთა რიცხვი დღეს გამოანგარიშებით აღის ოთხას მილიონამდე. აბა, ჩავაკვირდეთ კარგად ჩვენს ცხოვრებას, ჩვენს ზნე-ჩვეულებას და ჩვენს საქციელს. რამდენად განესხვავდებით ქრისტეს დროის ებრაელთაგან ჩვენ, მეცხრამეტე საუკუნის ქრისტიანები, რომელთაც მივიღეთ წმინდა სახარება მაცხოვრისა და თავი მოგვაქვს ჭეშმარიტ ქრისტიანებად, ჩვენ რომელნიც ვსწყველით და ვვამობთ ფარისევლთა და მწიგნობართა...

რამდენია ჩვენ შორის იუდა ისკარიოტელი, რომელიც ფულების, დიდების და სახელის მოსახვეჭად ადვილად ჰყიდის არა ერთსა, არამედ ყველა თავის მოძმეთა და მოყვასთა? რამდენია ჩვენში დღეს, რომელნიც ეკკლესიაში უწესოებას ჩადიან? ებრაელები ტაძარში ჰყიდდნენ ეკკლესიისათვის შესაწირავ ნიეთებს და ეხლანდელი დროის ქრისტიანები ეკკლესიების კარებს ამტვრევენ და სცარცვვენ თვით ეკკლესიას. ზოგიერთი ეხლანდელი დროის ქრისტიანები ამტკიცებენ, რომ მათ შეითვისეს ღრმად მაცხოვრის სწავლა: «შეიკარე მოყვასი შენი, ვითარცა თავი თვისი», მაგრამ საქმე სულ სხვანაირად მიდის. ერთი თემი მეორე თემის განადგურებას ლამობს, რომ თავისუფლად და არხვიანად იცხოვროს—სხვის სანაგაოზედ. რამდენ საფრხეს

უგებენ თავის მოყვასთა, რა ცუღს არ სწამებენ, რას არ იკონებენ ზოგიერთნი მხოლოდ იმა მიზნით, რომ წინ ბიჯი წარსდკან და თავი გამოიჩინონ.

რამდენი ზარბაზნები, რამდენი თოფები და რამდენი ასაფეთქი ყუმბარებია დამზადებული თავის მოძმეთა და მოყვასთა გასაქლელად და დასალუბავად! რამდენი ტყვია-წამალია დამზადებული ევროპაში თავიანთ მოყვას და მოძმე ქრისტიანეთა ასაოხრებლად და გასაქლელად. დიად, დიდმა დრომ გაიარა ქრისტეს ღრობის ფარისევლთა და მწიგნობართაგან, მაგრამ ჩვეულება ებრაელურა ისევე დარჩა და რით მოგვაქვს თავი, არ ვიცო!... იქნება სთქვას ვინმემ, რომ ჩვენში ყველანი ევთები არ არიანო, არიან პატიოსნებიცო. და ვინ იტყვის იმას, რომ ჩვენ ღროშიაც ყველა ფარისევლნი იყვნენ და კეთილი და პატიოსანი არაიენ იყოს მათ შორის. მაგრამ ნუ დაივიწყებთ იმას, რომ ქრისტეს ღროსაც იყვნენ იოსებ ნიკოდიმოსი და იოსებ არიმათიელი, რომელთაც უმეტესად სწამდათ იესო ქრისტე და მისი მოძღვრება, ვინემ ზოგიერთებს ახლა. ჭეშმარიტად ჩვენც ხშირად ვიტყვიტ ხოლმე «ოსანნა ძესა და ვითისასა! კუროხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა!» მაგრამ ჩვენია ქცევით და სიტყვით ხშირად უარსა ეყოფთ ქრისტესა და ებრაელების ბრბო ხალხთან ერთად დღესაც ჯვარს ვაცვამთ მას!..

რა საშუალებით შეუძლია მასწავლებელს თვით-განვითარება?

სიტყვა «თვით-განვითარება» ნიშნავს, როცა გაცი თავის საკუთარი გონებით და ფიზიკური ძაღ-ღონით იძენს სწავლა-მეცნიერებას ერთბაშად კი არა, თან-და-თან და ამნაირად ბოლოს შეიქნება ცოტათ თუ ბევრად სწავლით ადჭურვილი ადამიანი. რიგანად თვით-განვითარება,

რასაკვირველია, იმას შეუძლია, ვისაც თავდაპირველად სხვისი ხელმძღვანელობით გაუკვალავს ეკლიანი გზა სწავლისა, და მას მხოლოდ ამ გზით სვლა დაჩჩენია. ამ მხრით ჩვენ, მასწავლებლები, თითქმის ყველანი საკმაოდ მომზადებულნი ვართ, მაშ ენლა დაგვჩჩენია ჩვენი საკუთარი ძაღ-ღონე მოვიხმაროთ და ჩვენი წმინდა მოვალეობის აღსრულებას და შესწავლას ერთგულად და მუყათად შეუდგეთ. უწინარეს ყოვლისა, მასწავლებელმა უნდა მოიზოვოს ერთგული სიყვარული თავის მოწოდებისადმი, შემდგომ თავისი თავი უნდა დაარწმუნოს იმაში, რომ საქმის რიგანად წაყვანისათვის თვით განვითარება უსაჭიროესი საგანია (ზოგიერთი ვაყბატონები ბრძანებენ, მე სემინარისტი ვარ, აქ სახეში მაქვს საოსტატო სემინარია, გაკვეთილებისათვის როგორ მოვემზადები, ნუ თუ «დედა ენა» არ ვიცო-ო და სხვ.), და თუ ეს ორი თვისება მასწავლებელმა უკვე მოიზოვა, მას თამაშად შეუძლია თქვას, რომ ჯეროვანი ნაბიჯი უკვე წადგა თვით-განვითარებისადმი, და ენლა მხოლოდ დაჩჩენია ზრუნვა მასზედ, რა საშუალებით მოიზოვოს იგი.

ნათქვამია: «Уча другихъ — и учимся мы!». მამსადაშე მასწავლებელს თვალწინ უდგია მაგალითი თვით-განვითარებისა—ეს არის მისი მოწაფეები, რომლებიც დღითი-დღე გონებით წინ მიდიან და სულ სხვა-და-სხვა გვარ სულიერ საზრდოს ითხოვენ მისგან; აქედგან ცხადათ სჩანს, რომ მოწაფეების სწავლებაა პირველი საშუალება მასწავლებლის თვით-განვითარებისა. მუყათი და ენერგიით ადჭურვილი მასწავლებელი, როგორც ვიცით, ერთ გაკვეთილსაც არ უნდა აძლევდეს მოუშადებელი და მარად ქამს იმაზედ უნდა ცდილობდეს, რომ გასაგები—დაბიურის ენით, გადასცეს მოსწავლეებს ცოდნა და რაკი იგი საქმეს ასე გაჩაღებს, უეჭვალად დროით—წინა დღითვე შეუდგება გაკვეთილების გეგმის, ანუ უკეთა ვსთქვათ, კონსპექტის შედგენას და ამ სახით მეორე დღეს პირნათლიანი მომზადებული შევა კლასში. კონსპექტები, რასაკვირველია, ყოველთვის ერთნაირი მადლონის არ იქნება, რის გამოც მასწავლებელი მისი შედგენის დროს უნებლიეთ ან სულ სხვაგვარ

ახალ ცოდნას შეიძენს და ან გადავიწყებულს წააწყდება—გაიმეორებს და ეს ხომ დიდი ზანძია მასწავლებლის თვით-განვითარებისათვის, ვინაიდან ცხადია, რომ განმეორება დედაა ცოდნისა; გარდა ამისა, დამაკვირებელი მასწავლებლის თვალი, თავის მოწაფეებისაგან, სხვაგვარ უფრო დიდ სასარგებლო ცოდნას იძენს: ის ხედავს, რომ ერთი მოსწავლე ბუჯითია, მეორე —ზარმაცია; ერთს მასწავლებლის გაჯავრება ჭეხშირად დასჯაც უნდება, მეორეს კი ვნებს—მთლად აფრთხობს; თუ ამის მიზეზები მასწავლებელმა არ შეიტყო, ისე საქმეს გააფუჭებს ჭე რომ ეს უკანასკნელი არ მოხდეს, ის ძალაუნებურად იკვლევს საქმის ვითარებას და ბოლოს რამოდენიმე ხნის შემდგომ კიდევაც გაეცნობა თავის მოსწავლეების სუფიერ მდგომარეობას, რაც უსაჭიროესია სწავლებაში და თვით-განვითარებისათვის.

თუმცა ზოგიერთი შედაგოვები ამისი თანახმა არ არიან, მაგრამ მე გამოცდილებამ დამარწმუნა, რომ მოსწავლეებიდგან მასწავლებელი თავის თავზედ გადადის, და მათგან ბევრ კაი თვისებას იღებს და ბაძავს მათ უმანკო ცხოვრებას, რომლის მაგალითიც, თვათ დვთაებრივმა მასწავლებელმა დაგვიტოვა, როდესაც ბრძანა: «ვინც ბავშვებსავით უმანკო და უსოდველი არ იქნება, ის ვერ შევა სასუფეველში»-ო და სწორედ ეს ნამდვილი ჭეშმარიტებაა, ვინც დაკვირვებია ბავშვების ცქრიალა და უდარდო სიკაცხლით სავსე სახეს, ის უეჭველად დამეთანხმება, რომ მასწავლებლისთვის მრავალ მხრით წარმოადგენენ ბავშვები მისაბაძავ საგანს; მათი ერთობა, ამხანაგობა და ხშირად ძმური სიყვარული ნუ თუ მასწავლებლისათვის ჭკუის სასწავლებელ საგანს არ შეადგენს? არ დავიჯერებ, რომ მასწავლებლის თვით-განვითარებისათვის ზევით თქმულს ფასი არ ედვას. როდესაც მასწავლებელი თავის მოწაფეებს გაიცნობს და მათგან სასურველს შეითვისებს და მათი სუფიერი მდგომარეობისამებრ თავის ნაკლულევანებასაც აიცილებს, იგი მოვალეა, თუ კი სურს რიგიანი თვით-განვითარება, რომ თავის მოძმეების შთაბეჭდილებათა დაკვირებას და უოფაცხოვრებას გაეცნოს კერძო და საზოგადო შე-

დაგოგიური საუბრების საშუალებით; ეს მით უმეტეს საჭიროა, რომ ერთს გაცს არ შეუძლია დაწვრილებით ბავშვების უოველივე გარეგანი და შინაგანი ცხოვრება გაიცნოს ჭე გონიერი სწავლების მეთოდაც უნაკლულად, ზედ-მიწეენით შეისწავლოს და უოველივე ბავშვების ცხოვრებაში მოვლენილ გარემოებას ჯეროვანი ყურადღება მიაქციოს. ამისათვის საჭიროა, რომ უოველი მასწავლებელი ცდილობდეს თავის მოძმეების შეხვედრას და მათთან შედაგოგიური საუბრების გამართვას და მათთვის გონიერი ყურადღების მიქცევას. ამისთანა შედაგოგიურ საუბრებს თუ რა სარგებლობის მოტანა შეუძლია მასწავლებლის თვით-განვითარებისათვის, ეს ყველასათვის ცხადია. ის, რასაც ერთი მასწავლებლის ძალ-დონე ვერ მორევია, შეერთებული ძალ-დონით უეჭველად დათრუგნული იქმნება, თუ რამეში მასწავლებელს ეჭვი დაებადა ჭე ვერ გამოურკვევია ჭეშმარიტება, ამასაც მასწავლებლების შეერთებული ძალ-დონე და ცოდნა გამოაშკარავებს და ჭეშმარიტებას ადადგენს; ხშირად საუბრის დროს ირკვევა მისთანა მოსაზრება, რომელსაც მასწავლებელი თვითონ ვერ მიდწევდა და გარდა ამისა შედაგოგიური საუბრები მასწავლებელს ახალისებს და უღვიძებს სიყვარულს თავის მოწოდებისადმი და სხვა. დასასრულ, მასწავლებლების ყურადღებას მივაქცევ კიდევ ერთი გარემოებისადმი, რომელსაც ერთი უწირველესი ადგილი უჭირავს თვით-განვითარებაში; ეს განლავსთ საშედაგოგიო წიგნების და ქურნაღ-გაზეთების კითხვა ჭე პატარა-პატარა სამეცნიერო წერილების და კორრესპონდენციების წერა. კითხვის სურვილი, ჩემის აზრით, უოველთვის წერით გამოიწვევა ხოლმე; და პატარა-პატარა სამეცნიერო წერილების წერა უფრო ანვითარებს გაცს, რადგან, როგორც ვსთქვი, წერას უსათუოდ კითხვაც მოჭყვება და მეორე, წერა ჩვენგან უმეტეს ტვინის მოძრაობას და აზრის დაწყობას თხოვილობს (გარდა გრამმატიკისა და ლოლიკის ცოდნისა), მინამ კითხვა, რომელიც თითქმის მზა მასალას ვვაძლევს და ჩვენ მხოლოდ დავკრჩენია მისი გადადღეჭვა. უოველ შემთხვევაში მასწავლებელი უნდა კითხულობდეს მაინც—მხოლოდ მისთანა

სამეცნიერო წიგნებს, რომლებზედაც პედაგოგის არის დაფუძნებული; მაგალითად მასწავლებელმა უნდა იკითხოს ფსიხოლოგიური, ანატომიური, ფიზიოლოგიური და ჰიგიენური წიგნები. დასასრულს უნდა ვსთქვა, რომ სადაც სიუვარული სუფევს, იქა უოველივე სათნოება და ვისაც თავის თავი და მოყვასი უყვარს, იმას, რასაკვირველია, სხვათა შორის, თვით-განვითარებაც უნდა უყვარდეს, მით უმეტეს, რომ არავითარ სასწავლებელს არ შეუძლია კაცს ის მისცეს, რასაც ცხოვრება და გამოცდილება აძლევს.

მთ.-დ. მ. ზუაჩიძე.

ც ა გ კ რ ი დ ა მ .

სულ რვა წელი იქნება, რაც ბ. კოსტანტინე ზ. ალშიბაია დანიშნა ლეჩხუმის, მაზრის უფროსად. ამ ხნის განმავლობაში ბ. ალშიბაიამ დაიმსახურა სრული პატივის ცემა როგორც ამ მაზრის მკვიდრთა შორის, ისე თავის მთავრობისა.

დღეს ბ. ალშიბაია მთავრობამ გადაიყვანა ოზურგეთის მაზრის უფროსად. ამ ამბავმა ძლიერ დააღონა ლეჩხუმელები. წარსული თთვის მარტის 22 რაცხვს ბ. ალშიბაიას პატივსაცემად გამართულ იქნა სადილი. ამ ნადიმზე თ. ქაიხოსრო გელოვანმა შემდეგი სიტყვით მიმართა ბ. ალშიბაიას:

მეირფასო კონსტანტინე!

„დღეს, როდესაც თუ სამუდამოდ არა, დროებითად მაინც გეთხოვებით და გისტუმრებთ ჩვენს მაზრიდამ, სინილისი ვალად მდებს მე ამ გამომშვი-

დობების ჟამს რამოდენიმე სიტყვა მოგახსენოთ. თქვენს დანიშნვას და მობრძანებას ჩვენის მაზრის მმართველად ჩვენი საზოგადოება განურჩევლად წოდებისა საერთო მხიარულებით დაუხვდა, და წაბრძანებას თქვენსას კი, როგორც თვით ხედავთ, გულთაღის წუხილითა და ცრემლით...

პირველს და მეორე გრძნობასაც, ხალხის მიერ გამოხატულს, რასაკვირველია, თავისი საყურადღებო საფუძვლები აქვს: მხიარულებას საფუძვლად ედგა იმედები, რომ თქვენ ღირსეულად შესრულებდით ყოველივე იმ ვალდებულებას, რაც გონიერსა და ხალხის კეთილდღეობისათვის მზრუნველს მმართველს ვალად სდევს. ხოლო მწუხარება და ცრემლი, რომლითაც გარემოცული ვართ ამ ჟამად, უტყუარი ფაქტია მისი, რომ თქვენ ყოველივე ის, რასაც მოელოდა ჩვენი მაზრა თქვენგან, უმეტესი ნაწილი მათის იმედებისა და მოლოდინისა მაინც ვაგვიართლებიათ და შეგისრულებიათ. რვა წლის განმავლობაში, რომელიც განსაკუთრებულს თვალ-ყურს ვადევნებდი თქვენს მოღვაწეობას, სიამოვნებით უნდა აღვნიშნო, რომ თქვენ, გარდა თქვენის ოფიციალურის მოვალეობის კანონიერად შესრულებისა სხვა მხრითაც მოღვაწეობდი ჩვენის ხალხის კეთილდღეობისა და წარმატების გზაზედ დადგომის შესახებ. თქვენ თითქო აღლოს იღებდით, რა მიზეზებით ვართ ჩვენ უკან დარჩენილი წარმატებისა და განვითარების გზაზედ, რა გვაბრკოლებს, რა გვაშინებს და სცდილობდით ამ მიზეზების მოსპობას და თავიდან აშორებას ჩვენი ხალხისადმი.

მეცადინეობდით ხალხის ზნეობა აგემალლებით საერთოდ, და აღმოგეფხვრათ ძირითითურთ ყოველივე ის აზრი და მიმართულება, რომელიც ჩირქსა სტენებს ადამიანის კეთილ ზნეობას. სცდილობდით ხალხი გამოგეციებიათ და შთაგენერგათ მათს გულსა და გონებაში ინტერესი სწავლა-განათლების შეძინებისა და რწმენა მისი ღიადი სარგებლობისა. იღვწოდით შესახებ მისა, რომ ჩვენში დაგემყარებიათ

ქეშმარიტი ძმობა, ერთობა და სიყვარული და შეერთებულის ძმობის კანონით დაესდგომოდით ცდამოღეწვობას წარმატების გზაზე დადგომის შესახებ. მზად იყავ ბედისგან დაჩაგრულთ და გაჭირებულთათვის მიგწოდებია ქრისტიანული შემწეობა და დახმარება თვით შენის საკუთარის ჯიბიდანაც კი. შენ იყავ გულწრფელად მოყვარული ჩვენის ხალხისა და სცდილობდი, რითაც კი შეგეძლო, სარგებლობა მოგეტანა რამ მათთვის, სწორედ ისე, როგორც კეთილი მამა ილწვის თავისი შვილებისა და ოჯახისათვის. ამნაირ მიმართულების მექონ მოღვაწეობით თქვენ აიგეთ ხელი უქნელი, დაურღვეველი ძველი ჩვენის მახრის ყველა შეგნებულ პირთა გულისა და გონებაში. რომლის მეოხებით არასოდეს არ დაგვაფიწყდება შენი სახელი. შემშარიტად არავითარი ჯილდო არ უნდა იყოს ისე ძვირფასი მოღვაწისათვის, როგორც ისეთი გულითადი სიყვარული და მადლობა ხალხისა, როგორც თქვენ მოიპოვეთ ჩვენი მახრის მკვიდრთა მიერ.

გილოცავ გზას და ვისურვებ ახალს ადგილზედაც ეგრე სახელოვანი და ნაყოფიერი ყოფილიყოს თქვენი მოღვაწეობა, და ეგრე დაგემსახურებიოს იქაურ მკვიდრთა სიყვარული და პატივისცემა, როგორათაც ჩვენში...

იმედია ბ. ალშიბაია ოზურგეთის მახრამაც დაიმსახურებს ასეთივე სიყვარულს თავისი გამჭირავნი მოქმედებით. სწორეთ ასეთი კაცი იყო საჭირო ოზურგეთის მახრისათვის, სადაც ავკაცობა და ცარცვაგლეჯა თითქმის ჩვეულებრივ მოვლენად შეიქმნა.

ახსნაური სვიმონ მამუხარის მე კორძაია.

(ნეკროლოგი).

ამ წელს, იანვრის 28 რიცხვში სოფ. საჭილაოში (სენაკის მაზრა) გარდაიცვალა ფრად ღვთის მოშიში ღ

სადმითო სჯულის მოყვარული აზ. სვიმონ მამუხარის მე კორძაია შობიდან 60—62 წლისა. განსვენებულს სასწავლებელში არ უსწავლია, მხოლოდ შინაურულად ჭქონდა შესწავლილი ქართული წერა-კითხვა და მეტადვე სადმითო წერილი. როგორც მცოდნე ზარათან განიცანია, განსვენებულს სვიმონს ზატარაობიდანვე დიდი სასიკეთო ჭქონია ღვთისა, ამისათვის მას მომეტებულად ჭქვარების სადმითო წერილების კითხვა და გადევან ისე შეესწავლა როგორც კითხვა ეგრეთვე საეკლესიო ტიბიგანა, რომ მას ერთი შედავითუნათანი ვერ აჯობებდა. თუმცა განსვენებული დიდი სახელოვანის და მემამულის მამუხარ კორძაიას შვილი იყო, მაგრამ იგი არ თავიღობდა ეკლესიაში სადმითო წერილს კითხვასა და მღვდლის მოსმარებას. განსვენებული შაბათ-კვირად დღეებში არ დასკლდებოდა როგორც წირვასა ეგრეთვე მწუხრსა და წისკარსა. ეკლესიაზე მოსვლას ადრე იცნოდა. მოვიდა თუ არა, განსვენებული გააღვიძებდა განსვენებულ ჩემ წინამოადგილე მღვდელს, (მამა ჩემს), რომელიც იდგა ეკლესიაზე, და მიმართავდა შემდეგის სიტყვით: «მამაო, ნება გეობოქეთ, თუ დრო არის, დაერკეო». განსვენებული დაერკება ზარს, გააღებდა ეკლესიას და ესმარებოდა მღვდელს. ამნაირად იქცეოდა ის დანოღეშვილებამდის და შემდეგ დანოღეშვილების თუმცა მან დასნება თავი ეკლესიაში წაგნებას გაათავს, მაგრამ ის ღვთის სიყვარული, შაში და სასიკეთო ღვთისადმი კიდევ უფრო სუფევდა მის გულში უკანასკნელ დღემდის. განსვენებული სვიმონი არ შეიძლებოდა რომ კვირა-უქმ დღეებში წირვას დაელებოდა, და თუმცა შემთხვევის გამო სადმე გზაში დაჩნებოდა და მესკლება და ეკლესიასთან გავლას და წირვის დრო იქნებოდა, ის გადასტებოდა ცხენადან, მოისმენდა წირვას და შემდეგ გაემართებოდა თავის გზას. მას ჩვეულებად ჭქონდა ეკლესიაზე ადრე მოსვლა, რომ წირვა არ დასკლდებოდა და თუმცა არ იქნებოდა წირვა დაწვეული, ის მაინც დადგებოდა ეკლესიაში თავის ადგილზედ, რომელიც ჭქონდა მას მიხენილი და იდგა იქ გაურყველად. მასგან არ შეიძლებოდა ეკლესიაში მასკედ მოსკედას ან ლაშარაკი, ის იდგა თავისთვის და მისი გრძნობა იყო მაქტეული კითხვასა და ღვთის ვედრებასა, ის წინ უვიდოდა

მკითხველს წარმოსთქმელი სიტუაციით და ისიც ბუკ-
 ჯერ მომხდარა, თუ რომელიმე პირი წასთებოდა კითხ-
 ვაში, ის დაუჩინებლად გაასწორებდა, კინაღღან ზედ
 მიწვევით იტოვდა საღმრთო წერილი, განსვენებულს ჩვე-
 ულებად ქტანდა, როცა განიცადების დროს წაიკითხე-
 ბოდა ქადაგება იმერეთის ეპისკოპოსის განკრეფისა, ის
 სწიშნად წიწვის შემდეგ გამოითხროდა ნებასთვის, წაი-
 დებდა თავის სახლში ამ ქადაგების წიგნს და ცოლ-
 შვილში წაიკითხავდა. როცა განსვენებული გამოვიდო-
 და ეკლესიიდან, მიესალმებოდა გუთხე მკრეპლებს და
 აჩუკითარს მონაწილეობას ან მიიღებდა ეკლესიასზე
 ხალხის მუსაიფში, მაშინვე გაეშურებოდა თავისი სახ-
 ლისაკენ. ამნაირი იყო მისი მოქმედება უქმე დღეებში,
 მაგრამ ის საქმის დღეებშიაც ან სტრეგებდა ღვთის კედ-
 რებს. განსვენებულს თავის ეზოში ქტანდა კარს ეკ-
 ლესიას (საჯვარე), დამუარებული მამა მისას მამუხნის
 მიერ, რომლის საიკვდილას შემდეგ ის იმავე სიფაქიზით
 და პატრიის ტემით უკლიდა ამ საჯვარეს როგორც შემ-
 კენის ეკლესიას; ის უდულობდა წმინდა თაფლას სან-
 თელს, ჩამოსახმდა, შედიოდა თავის ეკლესიაში უო-
 გელ მუდამ დღე დღით და საღამოთი, ან-
 თებდა სანთელს და დანქალი დიდხანს კვდებოდა
 ღმერთს. უოგელ წლობით განსვენებული ამობდა აღსა-
 რებს და მიიღებდა წმიდა საიდუმლო წიარებს. რ-
 სამ წინადადებს ან გეტეოდა, რომ რამე იგავი ან
 კთქვა წმიდა სახარებადამ, თსაღმუნადამ და სხვა წიგ-
 ნებებდამ; ამასთან ის ძრავლ შერძმის მოუვარული იყო.
 ასეთი ღვთის მოშიში კაცი დაჯილდოებული იყო ღვთი-
 სკან ამ საფლად. მას მიანიჭა ღმერთმა ეგრეთვე სათ-
 ნო ცოლშვილი, როგორც შემკენიდა მას. მან თავისი
 სინჯისლე თავის ცოლშვილში დიდს საუვარულში,
 პატრიისტეში და მშვიდობიანობაში გაატარა, მას დანა
 კარგი რჯანი უოკვლისფრით სავსე. განსვენებული უგ-
 ნასკნელ წამშიაც დიდს ღვთის კედრებაში იყო და გა-
 ნუწვევითელ პირჯვრის წერაში განუტევა სული. განს-
 ვენებულს დანა ცოლი და რჩი გავი 21 და 18 წლისა.

განსვენებულის სვიმონის ჩვეულებრივი ტირილის
 დღე დანიშნული იყო რთხს თებურვალს, სადაც მამა ტი-
 უბულნი ბრძანდებოდენ უოვლად სამღვდელნი გურბა-
 სამეგრეულს ეპისკოპოსი გრიგორი და იმერეთის ეპის-
 კოპოსი განკრეფი. ტირილის დღეს მწიგნელი ბრძან-
 დებოდა მათი მეუფება განკრეფი, შემდეგ წიწვისა
 შუადღის პირველ საათზედ მობრძანდა მათი მეუფება
 გრიგორი და მიცვალებულის ანდერძის აკება რჩივე

მწუქმსთ-მთავრებმა ერთად იხებეს. მეორე დღეს, ხუთს
 თებურვალს მიცვალებულის სელისათვის მწიგნელი ბრძან-
 დებოდა მათი მეუფება გრიგორი; წიწვის შემდეგ მათმა
 მეუფებამ მიცვალებულს გადახდა მცირე პანაშვიდი.
 მიცვალებული დასაფლავეს ადგილობრივი (ნახსტოურის)
 წმ. გიორგის ეკლესიის ეზოში, რომლის სასაფლაო-
 ზე ქიწისუფალს განზრახვა აქვს აგოს ქვათაიწის
 სამკველთ, რომლის ბალაგრი კადეც ამოიფანეს.

საუკუნოდ იუოს ხსენება შენი, ნეტარსხენებულ
 ღვთის მოშიშო, საღმრთო სჯულის მოუვარული და
 კანთა ღმობიერო მხნო ღვთისაგ სვიმონ!

მღვდ. დიმიტე ხონელიძე.

პატრიოსნება.

ნეტარ არს იგი, ვინც წმიდის გულით
 ასრულებს და სწამს ეს ღიდი მცნება,
 უპირველესი ამ ქვეყანაზედ
 მცნებათა შორის, პატრიოსნება.

იგი ჰქალაგა თვით მაცხოვრმა,
 მისთვის მიიღო მან ჯვარზე ვნება,
 რომ დაგვემარხა საშვილიშვილოდ
 გადასაცემად, პატრიოსნება!

იგია თავი ყოვლის კეთილის,
 ყოველთ აეკარგი მით აიხსნება!
 ფუჭეა სმენა სიტყვების ტუბილის,
 თუ კაცს არა აქვს პატრიოსნება!

რაც ღიდი იყო, კაცო, ამ საფლად
 ღღე-მუდამ იყოს შენი ხსენება,
 ვერ დასტოვ სახელს შეურცხვენელად,
 თუმც წინ არ გიძღვის პატრიოსნება!

თუნდაც მცირე ხარ, ღარიბ-ღატაკი,
 ღღითი ღღე ლუკმა არ გეშოვნება,
 მაგრამ იშრომე, ძმარ, და თან კი
 გაყიდეს მეგობრად პატრიოსნება!

რაა სიმღიღრე? რაა ღიღება?
 თუმც საკვილითანვე თან დაგაკვდება?
 მიხელი! აქედგან არა გაგყვება,
 თუ არ ეს წმიდა პატრიოსნება!

თეოდ.—ნადი.

თ. ნ—ს.

კალხას პარნასთან გილოცავს,
 გწყალობდეს მისი მანქანა!
 ალბათ ეგ ნიჭი ციური
 თქვენ იმან გამოგატანა.
 «წადიო», გითხრა, მიხსავენ!
 სიჩქარით გამოგაქანა:
 არქვი, ამხილევ, რომ «გულში
 აღარ შეუშვას სატანა».
 «ილოცავს ღმერთი, ახსოვდეს
 მცნება უფლისა მასთანა,
 და იქონიოს როგორმე
 ხალხში ძმობა და ვატანა». (!)
 —სხვის დამრიგებელს არიგებ,
 სხვა საქმე არა ვაქვს ვანა?
 ის როგორც მღვდელი ქადაგებს,
 შენ რაღამ ავაყაყანა?
 ნუ თუ შენც მისებრ არა ვაქვს
 სათეს-სამკალი ღეთის ყანა?
 სჯობს მას მიბაძო, ღეთის სიტყვა
 ცოცხლად დახატო ხალხთანა...
 მიზანს ასცილდე, გზას აცდე,
 მოსაწონია ეს ვანა?
 ან კიდე ლექსი გგონია
 თუ თქვი—სატანა, ვატანა?!

რ. საჯახელი.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

მაღლობა ღმერთს!

კავკასიის სამოსწავლო ოლქის უკანასკნელს
 ცირკულიარში დაბეჭდილია თბილისის მეორე კლასიკური
 გიმნაზიის რჩევის ფრიად საყურადღებო
 დადგენილობა გიმნაზიის მოსწავლეთა რეპეტიციების
 და მასწავლებელთა სასყიდლით მეცადინეობის
 შესახებ.

1) «ის შემწეობა, ნათქვამია ცირკულიარში,
 რომელსაც ზოგიერთი რეპეტიტორები უწევენ მოწა-
 ფეთა გაკვეთილების მომზადების დროს, სრულიად
 მანებელია. *) თითოეული საგნის სწავლება ისე
 უნდა იყოს მოწყობილი, რომ გაკვეთილის შინაარსი,
 რაც შეიძლება, ექლა მოწაფემ შეითვისოს. სახლში
 დასასწავლად მოწაფეს მარტო ის უნდა მიეცეს, რაც
 კლასშივე უკვე აუხსნეს და განუმარტეს: მშობლებმა
 ყურადღება უნდა მიაქციონ, რომ მათმა შეილებმა
 თავის დროზე და რაც შეიძლება თავის თავად მოამ-
 ზადონ სახლში გატანებული გაკვეთილები; კერძო
 დახმარება მოწაფისადმი საჭიროა მხოლოდ ზო-
 გერთ შემთხვევაში, მაგალ. მოწაფის ხანგრძლივი
 ავადმყოფობის შემდეგ და მაშინ, როცა მოწაფეს
 რაიმე მიზეზებისა გამო დიდხანს არ უვლია კლასში.
 ამიტომ რჩევამ საჭიროდ დაინახა სრულიად მოსპობს
 გიმნაზიის მოწაფეთათვის კერძო რეპეტიტორების
 დაქვრა გაკვეთილების წესიკრად მოწყობით; რჩევა
 მოსწავლეთა მშობლებსაც უხსნის, თუ რამდენად
 მანებელია კერძო რეპეტიტორების დაქირა-
 ვება. თუმცა საერო განათლების მინისტრის
 ცირკულიარული მიწერილობით, ჩვიდმეტი ნოემ-
 ბრიდამ 1888 წ., საშუალო სასწავლებლების
 მასწავლებელთ ნება აქვსთ იქონიონ კერძო გაკვე-
 თილები და იმავე სასწავლებლების მოსწავლეთაც
 ასწავლონ, რომელ სასწავლებელშიც ისინი მსახურებენ,
 და ყოველ შემთხვევაში მათ უნდა მიიღონ ნება-
 რთვა სასწავლებლის უფროსებისაგან. მაგრამ ამ მას-
 წავლებელთა საქციელი ხშირად ხდება სხვა-და-სხვა
 მითქმა-მოთქმის მიზეზად, რომელიც სასურველი არ
 არის არც ამ მასწავლებელთათვის და არც სასწავ-
 ლებლის სახელისათვის.

ის მასწავლებელი, რომელიც სიყვარულით და
 ბეჯითობით შესდგომია თავის მოვალეობის კეთილ-
 სინდისიერად აღსრულებას და გულით ცდილობს

*) სამწუხაროა, რომ აგეთი ცირკულიარი არ იყო გამო-
 ცემული 1889 წელში, როცა თბილისის მეორე კლასიკური
 გიმნაზიის ერთი მასწავლებელი ძალას მაყენებდა რეპეტი-
 ტორი დამქირა ჩემი შეილისათვის, რომელიც მე-VII კლასში
 სწავლობდა და მეხადა თვეში 30 მ. რამდენი უმტკიცე ამ
 მასწავლებელს, რომ VII და VIII კლასის მოსწავლეთათვის
 რეპეტიტორის დაქვრა სასაცილო და უსარგებლო-თქო. შეი-
 ლიც წინააღმდეგი იყო რეპეტიტორის დაქვრისა, რისთვისაც
 იგი კინაღამ სასწავლებლიდამ არ გამოირიცხეს...

რედაქტორი.

მისდამი რწმუნებული მოწაფეების წარმატებას, უსას-
ყიდლოთაც აღმოუჩინეს თავის სუსტ მოწაფეს შემ-
წეობას. ამიტომ სასწავლებლის რჩევის ყველა წევრი
ვადგენთ არ ავიყენოთ კერძო სასწავლებლად არც
ერთი მოსწაფლე ამ სასწავლებლისა.

კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველი,
აცნობებს რა ყოველივე ამას ყველა სასწავლებლების
უფროსებს, სთხოვს მათ მიიღონ რაიმე ზომა, რომ
მოწაფეები ამზადდნენ გაკვეთილებს რეპეტიტორე-
ბის დაუხმარებლად, რომელსაც სარგებლობის მა-
გიერ ვნება მოაქვს. საჭიროა კლასის მასწავლე-
ბელმა (наставники) თვალ-ყური ადევნონ და
შეიტყონ, თუ რა მიზეზისა გამო ვერ სწავლობს
რომელიმე მოსწაფლე და იძულებული ხდება კერძო
რეპეტიტორი დაიჭიროს.

* * *

გაზეთები გაჯანდობენ, რომ სასულიერო უწყებს
ყოველ წლებით მიეცემა 100,000 მანეთი რუსეთის
ყველა სასულიერო სასწავლებლების მდგომარეობის გა-
საუმჯობესებლად.

* * *

ჭუთაისის ოლქის სამსაჯულოს დადგენილებით
დათხვანილ აქმენს ნაიფიტი გეგელის თანამდებობიდან
ბ. გალისტრატე ჩიკაიძე, თავმჯდომარე ჭუთაისის
სათავადაზნაურთა ბანკისა და ამავე ბანკის სამმართვე-
ლოს წევრი ბ. ივანე ჯიანია. ოლქის სამსაჯულო თავის
დადგენილების საბუთად იმას ასახელებდა, რომ ნაიფიტი
გეგელს არ შეუძლია რაიმე დაწესებულებაში ჯამაგირიანი
თანამდებობა ეჭირს. ბ. ბ. ჩიკაიძემ და ჯიანია სა-
ჩივარი შეიტანეს ჭუთაისის ოლქის სამსაჯულოს დად-
გენილებაზე თბილისის სამსაჯულო პალატაში. პალა-
ტის განუსილავს ეს საჩივარი და, როგორც გაზეთი
«Нов. Обоз.» გაჯანდობებს, ჭუთაისის ოლქის სამსა-
ჯულოს დადგენილება გაუუქმება.

* * *

დავით აღმაშენებლის მეგლის დასადგმელად და
სამღვინველს განსახლებლად და წმ. მამამეთა
დავით და კონსტანტინეს კუბოს მასაზმობელად
«მწეპსია»-ს რედაქციამ მიიღო უგანათლებულებსა კენიან
ნიდიტორ ბაკრატიანისაგან ოქსის მანეთი. ამ ფულე-
ბისა იყო დღემდე 2804 მ. 52. ამიანათ შესდგა
3004 მანეთი და 52 გ.

სახელმძღვანელო, საყურადღებო, საჭირო და სასარგებლო ცნობათა განყოფილება.

დარჩება მეფუტკრეობის დაწეებისათვის

(დასასრული *)

უმთავრესი თაფლის საზოგრობის დროს, თუ
სკები გათანასწორებული არიან ღონით და ყრა გა-
თავებულია, მეფუტკრე უნდა უკვირდებოდეს, რომ
ფუტკრებს საკმარისი ალაგი ჰქონდესთ სკაში თაფლის
შესანახავად. ცხელ ამიდებში, რომ არ დასცხეთ
ფუტკრებს, ყველა თფლები უნდა გაალოთ და ჯურ-
ჯუტანებიც გაუღესელი დასტოვოთ. დასაშლელ
სკებში აღიდებენ ბუდებს და აღებენ სათაფლე გან-
ყოფილებას, თუ აქვს უკანასკნელი სკას. როფებს
თაფლის გამოჭრის მეტი არა უხერხდება რა.

რადგანაც ფიქის შენებაზე თაფლის ზიდვა უფ-
რო სასარგებლოა, ამისათვის ფიქების წახდენას ძა-
ლიან უნდა ვერიდებოდეთ და კარგ საზოგრობის
დროს საქმეში ვხარობდეთ; ის უნდა ჩაუდგან მაშინ
ფუტკრებს და ძალიან აღვილად გააესებენ თაფლით.
ცხლა რადგანაც ბარტყობა სუსტდება და მონაგრის
გაშენებაზე ფუტკრები აღარ ფიქრობენ, მონაგრის
ფიქაც გამოსადევია, განსაკუთრებით იმ წლის (ახა-
ლი) დელიანი სკებისათვის.

რომ არ დაამტერიონ და არ წახდინონ თვითონ
ის ფიქებიც, რომლებშიაც თაფლი ასხია, მოიგონეს
ჯარა (ცენტრობეჟა), რომლის საშუალებით თაფლი
ფიქისაგან ისე გამოდის, რომ თვით ფიქის ნაშენობა
რჩება მთელი და ხელახლა შეიძლება ჩაიდგას. ჯარა
გამოსადევია მხოლოდ ჩარჩოიან სკებისათვის. ის
იმითაა კადეე სასარგებლო, რომ თაფლის ამოღება
შეიძლება ფიქის სრულიად თაფლის გაესებამდისაც,
რადგანაც ფიქა არა ხდება. ამით თაფლს მეტსაც
ვიღებთ და უფრო წმინდასაც.

უნდა მივაქციოთ ყურადღება მას, რომ ნაშო-
ვარი თაფლი არ იხარჯებოდეს, როგორც ზემოთა

*) იხ. «მწეპსია»-ს № 4, 1894 წ.

ესტკით, ტყუილ-უბრალოდ. ის ფუტკრები, რომლებიც დაიბადებიან ხუთ კვირაზე გვიან, თავიდან უმთავრესი საშოვრობის დრომდე, აღარაფერს მოიტანენ იმ წელში, ამისათვის ამისთანა ფუტკრები ძლიერ არ უნდა გაშენდნენ. ამიტომ თუ სკა თაფლის უმთავრესი საშოვრობის დასაწყისს საშუალო იყო და საშოვრობის პირველ დროს სჩანს, რომ მასში ბარტყობა სძლიებს თაფლის გროვებას, სჯობია წვართვით მას დედო. ეს დედო გამოდგება ხელოვნური ნაყრისათვის, სკა კი, სანამ იქ ახალი დედო გამოტყდებოდეს, გალონიერდება თაფლით, რადგანაც ხელოვნურად დარჩება ის საკვები, რაც ბარტყებს დასჭირდებოდა. ახალი დედოს ბარტყობას შემდეგ დასჯაბნის ბარტყის სიმრავლე.

იმ შემთხვევაში, როდესაც სკა შემოდგომაზე უნდა მოისპოს, ე. ი. შეერთდეს სხვასთან, რადგანაც გამრავლება ფუტკრისა აღარ ესაჭიროებათ—წართმევა დედოსი მიუცილებელი საჭიროებაა. აქ ძალიან უანგარიშობა იქნება მეფუტკრისათვის, თუ იმისთანა ფუტკრები გააშენა და იმათზე საკვები დახარჯა, როდესაც ისინი მისთვის საჭირო არ არიან. დედო უნდა წაერთვას სამის ანუ ოთხი კვირის წინედ უმთავრესის საშოვრობის დრომდე. ამ დროს განმავლობაში ყველა ახალი ფუტკრები დაიზრდებიან, ახალი დედო-კიველრას მოასწრებს. მაშინ ფეჭა საკმაო იქნება თაფლისათვის, აგრეთვე მუქთამჭამლებიც ცოტა იქნებიან.

თუ ფუტკრებს აღარ ამრავლებენ, მაშინ თაფლის სიმრავლისათვის ასე იქცევიან: რადგანაც ძველი დედო ამრავლებს მონაერებს—მუქთამჭამლებს და კიდევ ნაყრობას, ამისათვის, დაიწყებს თუ არც ის მონაერის კვერცხის დებას გაზაფხულზე, მაშინვე ამოიყვანენ სკილამ და მოსპობენ. მეფუტკრეს შეუძლია არ უყუროს მონაერის კვერცხის ჩადებას, შეუძლია მას დედო ამოიყვანოს სამის ანუ სამ კვირა ნახევრის წინ თაფლის უმთავრესი საშოვრობის დრომდე, მეთავე დღეს უნდა გასინჯოს აღნიშნული სკა, რომელშიაც მოსპობს ყველა სადელოვეებს, გარდა ერთისა, თორემ თუ ერთზე მეტი იქნა სადელოვე, ნაყარიც აუცილებელი იქნება. ფუტკრები სკაში ახალ დედოს გამოიყვანენ, ის არც დედოს გააშენებს და არც ნაყარს გაიყვანს სკილამ. ამით მრავალი ფუტკარი შეინახება სკაში უმთავრესი საშოვრობის დროისათვის და მეფუტკრეც ისარგებლებს.

სულ ყველაფერი ეს ითქმება იმისთანა ადგილებზე, სადაც ზამთრის პირს საშოვრობა არ არის; მაგრამ სადაც შემოდგომის საშოვრობაა, ფუტკრის სიმრავლეს გაზაფხულის დამლევს არ აქვს ცუდი მნიშვნელობა, მით უმეტეს რომ მონაერის დროც აღარ არის, ბარტყობა მცირეა და თუ თაფლის საშოვრობა კარგია, უეჭველია მრავალი შვეკრავლება.

თაფლის მომცემლობა ადგილისა.

უპირველესი მნიშვნელობა მეფუტკრეობაში უკავია ადგილს, სადაც გამართულია საფუტკრე. რადგან ნაც ფუტკრები თაფლის მასალას ჰკრებენ მცენარეებიდან, ცხადია, რომ თუ თაფლი არ არის ტყემინდვრებში, არ იქმნება არც სკებში. თუ რომელიმე ადგილას ფუტკარი იმაზედ მეტი იქმნა, რაც ბუნებაში თაფლი მოიპოვება, რასაკვირველია მეფუტკრე სარგებლობის მაგივრად იზარალებს. ამისათვის მეფუტკრე ძალიან კარგად უნდა იცოდეს ადგილის მდგომარეობა და იმის შესაფერად ამრავლებდეს ფუტკარს. თაფლის მომცემლობა კარგია იმ ადგილებში, სადაც თაფლის ხეები, ჩირბები და ბალახებია და მომცემი თესლი.

თაფლის ამოღება

თაფლი უნდა ამოიღოს თაფლის საშოვრობის გათავებისას. ყოველს შემთხვევაში, ის არ უნდა გადადოს აცივებამდის, მისთვის, რომ ფუტკრები ვეღარ მოასწრებენ რიგიანად მოწყობას ზამთრისათვის და ცუდათ იზამთრებენ. ჩვენი უბრალო მეფუტკრეები ან გამოსჭირან თაფლს ქვევიდან შუამდის, ან სულ დაამსებენ (მოჰკვლენ) ოჯახს ძირიანად წყლით, თუ გოგირდის სუნით,—თაფლს, ბარტყებს და მკედარ ფუტკრებს ერთად ჩაჭყრიან ქვებში. გამოჭრა თაფლის არ არის კარგი, მაგრამ ბევრად სჯობია სულ დახოცვას. ეს უკანასკნელი ნამეტან ბარბაროსულ ჩვეულებად უნდა ჩაითვალოს ღმძლიერ საზარალოა პატრონისათვის.

გამოჭრა არ ვარგა იმისთვის, რომ საუკეთესო შენახულება ფუტკრებისა არის სკის სათავეში, პატრონი კი აჭრის ქვევიდან ნახევრად ცარიელ ფიჭებს, ნაბარტყევს და შავს.

დახოცვა ფუტკრისა უგონობაა და სიბრძნევი მარტო იმისათვის კი არა, რომ სწყდებიან ფუტკრები და ბარტყები, რომლებიც გაზრდაზე მრავალი

თაფლი დაიხარჯა ტყუილ-უბრალოდ და რომლებიც არ უნდა გაეშენებიათ მაინც. აგრეთვე არ ვარგა მისთვისაც, რომ მკვდარი ფუტკრიანი და ბარტყიანი თაფლი წამადარა და ჰკარგავს თავის ფასს. ცხადია, უფრო სასარგებლო იქმნება პატრონისათვის, თუ მას თაფლისათვის ფუტკრის დახოცვა სურს, მას საშოგრობის დრომდე წაართვას დედო და როდესაც სკაში ბარტყები აღარ იქნება, გამოდენოს იქიდან ფუტკარი და სხვა სუსტ სკას მისცეს, თაფლი კი თვითონ მოიხმაროს. რომ სხვა სკებსაც არ შეაფაროს ეს ფუტკარი, მაინც ასე აჯობებს, მით თაფლი მაინც არ წახდება!..

დასახსნელ სკებში, რასაკვირველია, ადვილია თაფლის ამოღება: რომელი ფიჭვიც გესურს, იმას ამოეცლით. ბევრი თაფლის ამოღება, რომ ფუტკრებს საყოფი საკვები არ დარჩეს, არ ვარგა. ამისათვის საჭიროა ვიცოდეთ სკის სიმძიმე ფუტკრების ჩაჯენამდე. სკები უნდა აწონოთ მშრალ ამიდებში.

ზ ა მ თ რ ო ბ ა

არ არის საჭირო ჩვენ თფილ ქვეყანაში ზამთრობის დროს ფუტკრები მოსცილდნენ იმ ალაგს, სადაც ზაფხულში იყვნენ. თუ სკები რამოდენიმედ სქელი მასალიდგანაა გაცემებული, ცივი ქარების დროს გვერდებოც დაგლესილი აქვსთ და თვლებიც სულ ყველა არა აქვსთ გაღებულნი, სიცივისაგან დაფარული იქნებიან. საფრენი თვლების პირზე მიაფარებთ რამეს ისე, რომ ქარმა თავისუფლად არ დაიწყოს რბენა (სულ დაქმანვა არ შეიძლება, უპატრონობით ფუტკრები დაიხოცებიან) და პირდაპირ მზე არ უნდა შესჩერებოდეს, რომ სინათლემ კარში არ გამოიტყუოს ფუტკრები, რომლებიც, შეიძლება, სიცივის გამო ვეღარ შეებრუნდნენ უკანვე და სოულებით გამოეთხოვონ სიცოცხლეს. გარდა საფრენი თვლისა, როგორცა ვსთქვით, ჯურჯუტანები უნდა გაიღვსონ გარედგან რიგიანი უბზარი მასალით, მაგალითად, აყალოს, ნაცრის და ახალი საქონლის (ძროხის) ნაკვლის ნახვით: ეს ნივთიერება მშენიერად იზილება ერთად და არ სკდება.

ზამთარში ფუტკრები ჩუმად და წყნარად სხედან მშრალ ადგილას ფიჭვებში თაფლის ახლოს, ნელ-ნელა სკამენ თავის მენახულებას და რაც უფრო ცარიელდება ფიჭვები, ისე უფრო ზევით იხევენ. ისინი ამ

დროს ან სულ არ იღებენ ხმას, ან და ტკბილად ზუფიან; როდესაც სკაზე დაარაკუნებთ, ხმაურობა მოისმის, მაგრამ მალე შესწყდება, ან ისევე იმაზე დასდგება, როგორც ისმოდა. როდესაც სკაში სხვა და სხენაირი ხმები მოისმის და დიდხანს აღარ დამშვიდდებიან, ის ნიშნავს, რომ სკა უდგეოა; თუ უბრალო ფოთლის მსგავსი შრიალი ისმის, მაშინ თაფლი აკლიათ; თუ არაერთი ხმა არ ისმის, გამოჭრილია სკა. მიიმე ჰაერისა და ცუდი საჭმლის გამო ფალარათი უჩნდებათ, სერიან სკას, ფიჭვს და გაზაფხულის პირზე ჰკვდებიან ურიცხვი. განსაწმენდელი ნაფარდობა ერთადერთი უებარი საშუალებაა ამ ავადმყოფობის წინააღმდეგ.

თუ გაზაფხულის პირზე სკაში სინოტივ არ არის, ბუდეს ობი არ აქვს მოკიდებული და არ არის გასერილი ფუტკრის ნაკელით, აგრეთვე მკვდრებიც ცოტაა, მაშინ სკა კარგადაა ნაზამთრი.

რ. ჩიხლაძე

საეჭვო კითხვების განმარტება.

შეიძლება თუ არა სრული ლიტურჯიის შესრულება დიდ-მარხვის შვიდეულ დღეებში მიცვალებულთა დამარხვისა და მოხსენებისა გამო?

ლოაღიკიის კრების მე-19 მუხლში ნათქვამია: «არ შეფეროს დიდ-მარხვაში წმიდა პურას შეწირვა, გარდა შაბათისა და კვირა დღისა». ამ მუხლის განმარტების დროს დასახელებულია შემდეგი მიზეზნი: ენაილგან დიდი მარხვის სხვა დღეები დანიშნულია მონანებისათვის, და თვითეული ჩვენგანი ვალდებულია ამ დღეებში მოინანოს თავისი ცოდვები და არ შესწყვიტოს ზრუნვა მათზე, აგრეთვე არც დღესასწაულები უნდა დაივიწყოს და მათ შესახებაც იზრუნოს, და სულიერი მხიარულება მიენიჭება მას თავის დროზე. *)

*) დიდი დღესასწაული დღეები უთანასწორდებიან ეკლესიის დიდ დღესასწაულებს; ამისათვის იმ დიდ დღესასწაულებში, რომელნიც დაემთხვევიან წმ. დიდ-მარხვის შვიდეულ დღეებში, გარდა პირველი და უთანასწონელი შვიდეულისა,

ტულლის კრებამ მე-52 მუხლში დაადგინა, რომ დიდ-მარხეაში, გარდა შაბათისა, კვირა ღღეებისა და წმ. ხარებისა შესრულებულ იქმნეს ლიტურგია „პირველ შეწირულთა ძღვენთა“. თეოდორე ვალსამონი აი როგორ განმარტებს ამ ახსნას: «დადგენილია, რომ მარხვის ღღეებში თვითთულმა კაცმა ტირილით და ღეთის ვედრებით მოინანოს თავისი ცოდვები. ხოლო ღეთისადმი მახერპლის შეწირვა არის ღღესასწაულობა; ღღესასწაულობა კი არის სიხარული. და როგორ შეიძლება, რომ ერთსა და იმავე ღღეს კადეც ვიტიროთ და კადეც ვიღღესასწაულოთ? ამიტომაც წმ. მამებმა დაადგინეს, რომ მთელი დიდ-მარხვის განმავლობაში არ იქმნეს მსხვერპლი, გარდა შაბათისა, კვირა და ხარების დღისა, ვინაიდგან ამ ღღეებში ჩვენ ნაბრძანები გვაქვს ვიდღესასწაულოთ და არა ესტიროდეთ, არ ვიმარხოთ და არც მუხლი მოვიყაროთ. პირველ შეწირულთა ძღვენთა შესრულებას ლიტურგია არ უნდა უწოდოთ, ვინაიდგან იგი არის გაკრძელება უკვე შეწირულისა და შესრულებულისა და მასზე აღსრულებულია საღმრთო მოქმედება. ვინაიდგან წმ. ეკკლესიისაგან აღკრძალული გვაქვს დიდ-მარხეაში საღმრთო ლიტურგიის ყოველ ღღე შესრულება, იგივე ეკკლესია გვიბრძანებს, რომ დიდ-მარხვის დროს მიცვალებულთა მოხსენება გადავიტანოთ შაბათს და ხსნილის ღღეებში; წმ. მოწაფეთა დაბადების ღღეების ღღესასწაულობა დიდ-მარხეაში ნაჩვენებია შაბათს და კვირა ღღეებში. დიდ-მარხეაში არ შეიძლება მოწამეთა დაბადების ღღესასწაულობა, მათი ხსენება უნდა ვიდღესასწაულოთ შაბათს და კვირა ღღეებში (ლაოდისის კრება, მუხლი 51). ვალსამონი ამ მუხლის განმარტების დროს აი რას ამბობს: წაიკითხე მე-52 მუხლი მე 6 კრებისა და მე-46 ამავე კრებისა, რომლებშიაც ნათქვამია, რომ მხოლოდ შაბათობით და კვირა ღღეობით მთელი დიდ-მარხვისა შეიძლება სრული ლიტურგიის შესრულება, ხოლო დანარჩენ ღღეებში სრულდება განახლების წირვა.

უნდა შესრულებულ იქმნეს სრული ლიტურგია (უკაზები უწ. სინოდისა 1857 წ. იანვრის 28 და 1861 წ., მარტის 18. უბელო დიდი ღღესასწაული დღეებისა, გამოცემული უწ. სინოდის დადგენილობით 20 ნოემბერს—4 დეკემბერს 1891 წ. № 1957). მაგრამ უკარის ღღესასწაულები, რომელნიც დაუმთხვევიან დიდ-მარხვის იმავე ღღეებში, სრულდება ლიტურგია „პირველ შეწირულთა ძღვენთა, როგორც ეს ნაჩვენებიც არის 37 მ-თაში უკარების შესახებ დარიკებაში.

მაგრამ რომ არაფერ იფიქროს, რომ დიდ-მარხეაში ვითომც წმინდანების ხსენების ღღესასწაულობა წირვის შესრულებით აღკრძალულია, რადგან ეს ღღეები არ შეადგენენ სამხიარულო ღღეებს, ხოლო საჭიროა აკრძალულ იქმნეს მათი დაბადების ღღეების ღღესასწაულობა, ვინაიდგან ეს ღღეები არიან ღღენი მხიარულებისა და ამ ღღეებში იკრიბებიან მორწმუნენი: ამიტომაც წმ. მამებმა დაადგინეს: აარც წმინდანების მოხსენების და აარც მათი დაბადების ღღეებში მთელი დიდ-მარხვის განმავლობაში არ უნდა იქმნეს შესრულებული ღღესასწაული გარდა შაბათისა და კვირა ღღეებისა. ამიტომაც მთელი დიდ-მარხვის განმავლობაში არც გარდაცვალებულთა მოხსენება შეიძლება გარდა შაბათისა.

წმ. კრებათა ზემოთ მოხსენებულ მუხლთა ძალით შემდეგი დაკენა შეგვიძლია გამოვიყენოთ: ვინაიდგან მთელი დიდ-მარხვის განმავლობაში, გარდა შაბათისა და კვირა ღღეებისა, აკრძალულია სრული ლიტურგიის შესრულება მოწამეთა ხსენების ღღეებში, მით უმეტეს დიდ-მარხეაში არ შეიძლება სრული ლიტურგიის შესრულება მიცვალებულთა დამარხვით და მოხსენების ღღეებში. ამიტომ უსაფუძვლოდ უჯავრდებიან სამრევლონი თავიანთ სულიერ მწყემსთ, როცა ეს უკანასკნელნი უარს ეუბნებიან პირველ სრული ლიტურგიის შესრულებაზე მიცვალებულთა დამარხვის ანუ მოხსენების შესახებ დიდ-მარხეაში; მრევლნი ხშირად უარს ჰყოფენ ეკკლესიურ დადგენილობათ და ითხოვენ შესრულებულ იქმნეს სრული ლიტურგია მიცვალებულთა დასაფლავების, ანუ მათი მოხსენების დროს დიდ-მარხეაში. მართალია. წმ. ეკკლესია პირველ შეწირულთა წირვის შესრულების დროსაც ვედრება ღმერთს «უკვე გადაცვალებულ ჩვენ მამათა და ძმათათვის» ამასთანავე, მართლ-მადიდებელმა ეკკლესიამ, რომელიც უმეტეს ზრუნავს თვითთოეულის ჩვენი ცხოვრებისათვის და რომელმაც თითოეულ ჩვენთაგანზე უკეთესად იცის, რაც ჩვენთვის საჭიროა და სასარგებლო, მოგვცა ჩვენ წესები, რომლებითაც უნდა ვიხელმძღვანელოთ სარწმუნოების, კეთილ ცხოვრების და ღეთის თაყვანისცემის საქმეში.

რედაქციის პასუხი.

პ. ი. ჩხეიძეს. თქვენგან დასახელებული სისუსტე გაზეთითაც რომ არ გამოცხადდეს, მაინც ყველაზე იცის. თქვენი ეპიკურული, ეს ყველასათვის ცხადია და ეპიკურისთვის შეუფერებელ მდგომარეობაში მღვდელს რომ საზოგადოდ დიდი პრაქტიკული სიღრმე—ესეც ყველასათვის ცხადია!...

მასწავ. კობ. შვილს. მასწავლებლებს ორივე გამოცემას უთმობთ სამ მანეთად და მეტი დაკლება შეიძლება? არც ერთ საზოგადოებას იმდენი ფულები არა აქვს თავის სკოლებისათვის, რამდენიც აქვს თქვენსას და რატომ არა სთხოვთ წინგთსაცავის გაწყობას... ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ თქვენს შემდეგ თქვენგან ნათხოვარ წიგნებს თქვენი პოეტური გარეთ გამოყრის და არც არავის წააგითხვებს. ამიტომ გვეჩვენება უბრალო წარფი...

თეოდ.—ნადი.
Tanius-ს.

თქვენი ღია წერილი არ დაიბეჭდება. მართალია, თქვენი მსჯელობა განხილვის და სამართლიანია, მაგრამ, სამწუხაროდ, საქმელოა მათი გამოაშვარავება. უნდა იცოდეთ, რომ ჩვენ მკითხველები ბევრი გვყავს გარდა სასულიერო წოდებათა და ძლიერ ცუდ შთაბეჭდილებას მოახდენს მათზე თქვენი პასუხი, ყველა დარწმუნებულია, რომ უთუოდ ოდესმე მოკვდება, მაგრამ ღვთისგან დაფარულია დრო ჩვენის სიკვდილისა...

- მ. მ. გ.—ს. თქვენი სტატია „სწავლა აღსარებისათვის“ არ იბეჭდება.
- ვ. სა.—ქეს. თქვენი სტატია «რამდენიმე აზრი ჰედაგოგიიდან» არ იბეჭდება.
- მ. ა. პა.—ქეს. თქვენი მოძღვრება აღსარებისა და სინანულისათვის არ იბეჭდება.
- მთ. ბ.—ქეს. თქვენი შენიშვნები არ იბეჭდებიან.
- ი. ახ.—ლი. თქვენგან გამოგზავნილი ლექსი არ იბეჭდება. საექვთო მიგვაჩნია მისი არგინლობა...

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა ნ ი.

სახელმძღვანელონი,

დაწედილი იაკობ გოგებაშვილის ძეგლ.

დედუ-მენა, ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, საერო და სამრევლო სკოლებში სახმარებელი, მეცხრე შეესებული გამოცემა, დაბეჭდილი

წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ. ამ გამოცემაში ჩართულია თავი სახატავი სურათები და ბოლოში საწერი დედანი, ასე, რომ ამ წიგნის მხმარებელთ აღარ მოუნდებათ სყიდვა არც სახატავებისა და არც დედნისა. შასი ისევე ექვსი შაურია, ყლით ორი აბაზი. ეს წიგნი მოწონებულია და მართულის ენის სახელმძღვანელოდ დანიშნული განათლების სამინისტროს მიერ და უწმიდესის სინოდისაგან... მინც ერთად იყიდის ოც და ათსან მეტს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ხუთ შაურათ, ყლით შვი კაპ.

ბუნების პარი, ანუ საკითხავი წიგნი, უმცროსს კლასში სახმარებელი, მეშვიდე გამოცემა, შემკული სურათებით და საქართველოს ქართით, დაბეჭდილია წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ. შასი ყლით ოთხი-აბაზ უხალთუნი (90 კაპ.). უყლოთ ეს გამოცემა არ ისყიდება. მინც ერთად იყიდის ათს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ოთხ აბაზად, ვინც ოცსა—თუთხმეტ შაურად და ვინც ოც-და-ათსა—თოთხმეტ შაურად. ეს წიგნიც მოწონებულია სამინისტროსაგან, როგორც „მშენიერი სახელმძღვანელო მართულის ენისა“ და აგრეთვე უწმიდესი სინოდისაგან.

მ მ მ რ ი, ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, სახლობაში სახმარებელი, გამოცემა მეშვიდე, შასი ორი შაური; ნარდათ 8 კაპეკი.

მ მ ნ ე საყმაწვილო მოთხრობათა ბუნების მეცნიერებიდან, მესამე გამოცემა, სურათებიანი, შასი ათი შაური, ვინც ნაღდს ფულზედ იყიდის ათს ცალსა, ცხრა შაურად მიეცემა წიგნი, ვინც ოცსა, ორ აბაზათ. წიგნი მოწონებულია როგორც სამინისტროსაგან, ისე სინოდისაგანა.

ს მ მ ლ ი, ანუ რჩეულთა ლექსთა კრება მოზრდილ ყრმათათვის, მეორე გამოცემა, შასი ექვსი შაური. მოწონებულია სამინისტროსა და სინოდისაგან.

კუნწულუ, ანუ საყმაწვილო მოთხრობანი, შასი ორი აბაზი. მოწონებულია როგორც სამინისტროსაგან, ისე სინოდისაგან.

იანანამ რა ჰქმნა? მოთხრობა მოზრდილი ყმაწვილებისათვის, შასი ორი შაური.

ხატის მიხმი? საყმაწვილო მოთხრობა, შასი ერთი შაური.

ასპინძის მიმ საყმაწვილო მოთხოვნა მეფე პრეკლეს სურათით და ქარტით, ფასი ორი შაური.

მირითაჲი უკუღმართობა, პუბლიცისტური წერილი დედა-ენის მნიშვნელობის შესახებ კერძო აღამიანის და მთელის ერის ცხოვრებასა და წარმატებაში, ფასი ერთი აბაზი...

РУССКОЕ СЛОВО, часть первая, издание четвертое цѣна тридцать копеекъ, въ переплетѣ 40 копеекъ.

РУССКОЕ СЛОВО, часть вторая, издание третье, цѣна 40 копеекъ. Въ переплетѣ 50 коп.

РУКОВОДСТВО для учащихся къ преподаванію русскаго языка по „Русскому Слову“, цѣна 50 коп.

Объ части «Русскаго Слова» одобрены въ качествѣ учебнаго руководства по русскому языку для грузинскихъ школъ, а «Руководство для учащихся» одобрено для библиотекъ низшихъ и среднихъ учебныхъ заведеніи всего Кавказскаго учебнаго округа, и то и другое одобрено учебнымъ Начальствомъ, съ утвержденія Господина Главноначальствующаго. (Смотри „Сборникъ“ распоряженіи по управленію Кавказскимъ Учебнымъ округомъ стран. 1965 и 1967).

Равнымъ образомъ одобрено и рекомендовано Русское Слово» духовнымъ учебнымъ Начальствомъ.

(15—3)

იწამლეო!!!

კუხმინის სამკურნალო ბალახი «ეფედრა», რომელიც არჩენს ყოველგარ ქაბებს სსეულებს, ბუსაღს, ვუჭის და ნაწლეკთა ავადმყოფობას, გულზე სიხანს, ხეკლას, მუცლას ყაზმობას, და ყოველგარ მუცლას აღსობას ავადმყოფობას და ათამანგის ავადმყოფობასაც. ყოველივე ამას მოწმობს სამკურნალო გაზეთი ბოტკინისა 11 მაისიდან 1891 წლისა, «Нѣдѣля» № 28, 91 წ. «Гражданимъ» № 268, 91 წ., «Русь» № 17, 94 წ. უკეთესია ეს ბალახი მაისში და შემოდგომაზე მოკრეფილი, რომლის ერთი გირვანქა ისყიდება 1 მანეთად. (გასაგზავნი ფული კი

ცალკე უნდა გამოიგზავნოს). მსურველს შეუძლია ეს ბალახი დაიბაროს ფოსტაში ფასდადებული გადასახადით (наложеннымъ платежомъ). მყიდველს გაეგზავნება ვრცელი დარიცება, ნებადართვით სამკურნალო გამგეობისაგან. ვინც რომ გირვანქა ეფედრას გამოიწერს, მას უფასოდ გაეგზავნება წიგნაკი ბ. პარტანსკისა, რომელმანც აღმოაჩინა ეფედრა. ამ წიგნაკის შემწეობით შეიძლება გააჩიოთ სამკურნალო ბალახი უბრალო და მავნებელს ბალახისაგან. მიღებული მაქვს ბევრი მადლობითი წერილები იმ პირებთაგან, რომელნიც ამ ბალახმა სრულიად განკურნა ზემოთ აღნიშნული სენებისაგან.

მსურველნი უნდა მოიკენენ შემდეგის ადრესით: Бузулукъ, Самар. губ. въ контору главнаго склада, «Эфедра» Ивана Матвѣева.

ეს არის მივიღეთ ყველაზე საუკეთესო ეფედრას ძირებიანად, რომლის გირვანქა ისყიდება სამ მანეთად.

(2—1)

შმაღლესად დამტკიცებული „რუსეთის საზოგადოება“ თანხის და შემოსავლის დაზღვევისა, დაარსებული 1835 წელს.

საზოგადოება ყზღავს

- 1., თანხას შეიღებისათვის, ანუ სხვა მემკვიდრეებისათვის, ვინიცობა დამზღვევი გარდაიცვალა.
- 2., თანხას, რომელიც შეუძლიან თვითონ დამზღვეველმა მიიღოს, როცა მოხუცდება.
- 3., თანხას, რომელიც მიეცემა დამზღვეველს აღნიშნულ ხნის შემდეგ, როცა თვითონ დასჭირდება სამშითვოდ.
- 4., პენსიას სიკვდილამდის, სამკვიდროს და სხვა.. უმთავრესი აგენტი და ინსპექტორი კავკასიაში ნ. ბრუზენბერგი. შოსტის და დეგემის ადრესი: Грузенбергу Тифлисъ.

(15—12)